

Մարդու մարմնին ինքնին բուժելու :

Եթե մարդ գիտէ թէ շատ բնական հիւանդութեանց պատճառը անբարեխառնութիւնն է . և որովհետեւ կենդանեաց մէջ մարդուս պէս անբարեխառն կեանք անցընող չկայ, անոր համար մեզի պէս ալ անհամար հիւանդութիւններ չեն քաշեր : Եւ տեսակ հիւանդութեանց մէջ ամենէն ահաւորը, որ սոսկ մտածելով ալ մարդուս վրայ վախ մը կուգայ, ոմանց մարմնոյն յանկարծակի ինքիրմէ բռնկիլն է . աս բանս չէ թէ հասարակ կրակի ազդեցութենէն առաջ կուգայ, հապա շատ անգամ առանց կրակ տեսնելու, երբեմն ալ պարզ բոց մը մէկուն մարմնոյն դաչելով՝ կը սկսի բռնկիլ :

Հիներն ալ աս բանս դիտած էին, բայց հաւանական մեկնութիւն մը չէին կրցած տալ . և որովհետեւ մեռելին թաղելու տեղ կ'այրէին, ուստի տեսնելով որ ոմանց մարմինը առանց խարուկին մէջ ձգելու՝ մէկէն կ'այրի, ըսին թէ ուրեմն աստուածները աս մարդուն բարկացեր են . ինչպէս որ կը պատմեն Վիրգիլիոս, Վիրգիոս և ուրիշ հիներէն շատր : Եւ քերք բնագէտք աս բանիս զանազան պատճառներն ու պարագաները քննելով իմացան որ ասիկայ ոգելից հեղանիւթներէն առաջ եկած երեւոյթ մըն է . և իրենց դիտողութիւնները ասոնք են .

Ա . Երեւոյթը անոնց միայն կը պատահի՝ որ ոգելից հեղանիւթ, այսինքն օղիի նման ըմպելիք շատ կը խումեն :

Բ . Եւ կերպով մեռնողներուն մէջ կանայք աւելի շատ են՝ քան թէ երիկ մարդիկ :

Գ . Եւ անբարեխառն ու անառակ կեանք անցընողներուն աւելի կը պատահի . մէյմըն ալ անոնց որ գէր ու մարմնեղ են, ու նստողական կեանք մը կ'անցընեն :

Դ . Եւ ինքիրմէ այրած մարդուն քով շատ անգամ ոչ ածուխ կը գտնուի և ոչ ուրիշ վառելի նիւթեր . ըսել է թէ ասոնք չեն բռնկելուն պատճառը :

Ե . Եւ Երեւոյթը արագութեամբ կը բռնկի որ մէկը չէ եղած որ օգնութիւն կանչելու ու վտանգէն ազատելու չափ ժամանակ ունեցած ըլլայ :

Զ . Եւ կրակը տանը մէջի կարասեացը ամենեւին փնաս չընէր, հապա միայն այրողին հագուստներն ալ կ'այրէ ու սենեկին մէջ եղի հոտ մը կը ձգէ :

Է . Եւ երբեմն եղած է որ երած մարդուն բոլոր մարմնոյն վրայ բոց մը տեսնուեր է, որ կլոր կլոր կը պտըտի, ու ջրով մարելու տեղը ալ աւելի կը սաստկանայ եղեր :

Ը . Մարմնոյն վրայ աւելի փնասուած տեղը մէջքն ու փորն է . իսկ գլուխը քիչ կը փնասուի, մանաւանդ մազով ծածկուած տեղը :

Թ . Եւ երեւոյթը աւելի ձմեռ աւտեն կը պատահի, և կամ չոր ցուրտ եղած ատենը :

Ս . Եւ անպէտ աս դիպուածը քիչ պատահելուն համար բնագէտք լաւ մեկնութիւն մը չեն կրցած տալ ասոր, բայց ինչպէս որ ըսինք՝ աւելի անոնց կը պատահի որոնք որ ոգելից հեղանիւթ շատ կը խումեն . ուստի Սոկրատես և ուրիշ հիւսիսային երկիրները աւելի կը հանդիպի :

Եւ որովհետեւ գիտենք թէ մարդս շնչառութեամբ կամ ուրիշ կերպերով իր մարմնոյն մէջ եղած փնասակար նիւթերը դուրս կուտայ, ասկէ յայտնի է որ ոգելից հեղանիւթները երբ որ մէկը շատ գործածէ, բնականապէս բոլորը մէկէն դուրս չկրնար հանել, որով մարմնոյն մէջի ուրիշ նիւթերուն հետ խառնուելով, և մանաւանդ շնչած թթուածին կազին զօրութենէն օղիին ածխային կազը բռնկելով՝ բոց կը հանեն ու բոլոր մարմինը կ'այրեն :

Եւ այս աս ալ կայ որ ոմանք չէ թէ ոգելից հեղանիւթներէն առաջ ե-

կած, հապա պարզ դիպուած մը կը սեպեն աս բանս. ինչպէս որ աս ինք-իրմէ այրիլը բուսոց և ուրիշ նիւթերու մէջ ալ կը պատահի, և աւելի լաւ չորցած խոտերուն, կանեփի բոյսին, կանաչ տերեւներուն, հանքային ածուխէ բաղադրած դեղերուն, լաւ չմաքրուած բուրդին, բամբակին մէջ և այլն: — Չորինք հոս տեղս թէ աս բանիս մէջ ինչ դարման ընելու է. վասն զի գրեթէ դարման չկայ. մի միայն դարման կրնայ սեպուիլ փաստակար ու ջերմացուցիչ ըմպելիքներէն զգուշանալը:

Գ. 2.

ԱՌԱՎ

Պարս Դ. 2-ի:

Սրտոս գորտին մէկը օր մը կ'ելլէ լճակէն, ցատքելով ցատքելով կ'երթայ կը հասնի ինչուան ծովեզերքը. հոն կը կենայ կը նայի, կը տեսնէ որ արծըթի գունով ձկներ կ'անցնին ու կը դառնան ծովուն մէջ. «Վեզի կ'ըսեմ, քեզի կ'ըսեմ, կը կանչէ անոնցմէ մէկուն. կեցիր մէկտեղ ճամբորդութիւն ընենք. ինչ որ ձեռք ձգենք՝ կէսը քեզի կէսը ինծի. ես ալ քեզի պէս ամէն տեսակ լողալու կերպը գիտեմ, ծովէ ալ վախ չունիմ. կեցիր ես ալ քովդ գամ ու մէկտեղ երթանք: — Ս'ի աշխատիր, կ'ըսէ ձուկը. բարեկամութիւնը շատ լաւ բան է, բայց աղէկ կ'ըլլայ որ ուրիշի հետ ընես. վասն զի մէկ բան մը կայ որ երկուքնիս չենք յարմարիր ամենեւին իրարու. այսինքն դուն անդադար կը կռկըռաս, ես ամենեւին ձայն չեմ հաներ»:

Երբոր մէկու մը բնութիւնը բուրբութեանդ է հակառակ, Ս'ի կարծեր որ անոր հետը լաւ բարեկամ ձեւանաք:

(Գ) Բեռնիէ Կ. Սաղաթ:

(Գ) Ի Թեղնիս Կ. Կ. մէկը օր մը ծաղկած կաղամբի մը վրայ թռչտելով, մէյ-

մը մէկ ծաղկին՝ մէյմը մէկալին համը նայելէն ետքը կը սկսի արհամարհել կաղամբը, «Ս' ինչ անհամ բան է կ'ըսէ. կեանքիս մէջ ասանկ անհամ կերակուրի չեմ հանդիպած. մէյմըն ալ կաղամբի մօտենամնէ՝ երկուք ըլլայ»:

— Կաղամբը չդիմանար աս խօսքերուն. «Պարոն, կ'ըսէ, կը տեսնեմ որ բերնիդ համը շատ փոխուեր է. դուն չէիր որ ատենով ուրիշ հագուստով խեղճ ողորմելի վիճակի մէջ էիր, ու ես որչափ ժամանակ քեզի կերակուր ալ տուի՝ պառկելու տեղ ալ. քանի որ թրթուր էիր նէ՝ տերեւներս քեզի համար խիստ համով էին. թիթեղնիկ որ եղար, ինչ շուտ փոխուեցար»:

(Գ) Եթե սօսիկ մարդուն վիճակն այս պէս է. իր բախտին հետ իր խելքն ալ կ'երթայ ու կուգայ. բայց խելացի մարդուն բանը ուրիշ է. ոչ թըրթուր ըլլայ նէ՝ վատ կ'ըլլայ, ոչ թիթեղնիկ փոխուի նէ՝ կը հպարտանայ. բախտը կը փոխուի, ինքն անփոփոխ կը մնայ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երեսօղէ:

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒՄ երեսը մէկ քաղաք մը չկայ որ այնպէս հռչակաւոր ու անուանի ըլլայ ամէն ազգաց մէջ ինչպէս Երուսաղէմ. քրիստոնեայ մը չկայ որ աս անունը չգիտնայ, կամ անունը տալու ատեն սիրտը անոյշ յիշատակով մը չբաղցրանայ:

Ճամարիտ քրիստոնեան երկրիս վրայ իր հայրենեացը հաւասար սիրելի քաղաք մը ունի նէ՝ աս է. վասն զի աս քաղաքիս մէջ կատարուած է Վրիստոսի տեառն մերոյ քարոզութեամբը՝ մահուամբն ու յարութեամբը իրեն փրկագործութեան սքանչելի խորհուրդը:

Երուսաղէմ քաղաքին առջի սկըզ-